

PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU NÕUKOGU

PROTOKOLL

Tallinn

25. september 2007 nr 6

Algus kell 11.00, lõpp kell 13.00

Juhatas: Helir-Valdor Seeder

Protokollis Marit Järvamägi

Võtsid osa: Urmas Ingver, Jaan Kallas, Kalev Kreegipuu, Aavo Mölder, Kaul Nurm, Andres Oopkaup, Kalle Reiter, Ants Varblane, Kalmer Visnapuu

Puudusid: Tsipe Aavik (asendas Eerik Leibak), Aado Keskaik, Toomas Kevvai, Ants Noot, Jüri Ott, Ly Rand, Ivar Sikk, Juhan Särgava, Margus Timmo, Vahur Vingissaar (asendas Andres Soots)

Kutsutud: Urmas Järg, MTA; Liina Jürgenson, loomakasvatussaaduste büroo juhataja; Olav Kreen, EPKK; Terje Kukk, PRIA; Liisa Kähr, põllumajanduse tulupoliitika büroo peaspetsialist; Karina Loi, pressiesindaja; Ragne Loka, loomakasvatussaaduste büroo peaspetsialist; Kristel Maidre, põllumajanduse tulupoliitika büroo juhataja; Tiit Niilo, Isamaa ja Res Publica Liit; Ülo Niisuke, EPK; Alar Oppar, ministri nõunik; Raul Rosenberg, MES; Viktor Sartakov, EPK; Grete Sommer, maaelu poliitika büroo peaspetsialist; Mai Talvik, põllumajandusturu korraldamise osakonna juhataja; Mati Tõnismäe, maaparanduse ja maakasutuse büroo juhataja

Päevakord:

1. Ülevaade looduskahjude kompenseerimise võimalikest süsteemidest
2. Diskussioon eriotstarbelise diislikütuse aktsiisi osalisest hüvitamisest
3. Ülevaade 2008. aasta täiendavate otsetoetuste valikutest

Minister tutvustas nõupidamise päevakorda. Päevakorrapunktid 1 ja 2 järjekord vahetati omavahel. Päevakord kinnitati.

1. Diskussioon eriotstarbelise diislikütuse aktsiisi osalisest hüvitamisest

Võimalikku erimärgistatud vedelkütuse aktsiisi skeemi tutvustas põllumajandus- ja kaubanduspoliitika asekanstler Andres Oopkaup. Teemat on varem PMANis käsitletud, aga praegu on EPK teinud ettepaneku vähendada põllumajanduses kasutatava kütuse aktsiisi ja seoses sellega on teema uuesti päevakorral. Täna hetkel ei ole Rahandusministeeriumiga läbirääkimistel jõutud kaugemale, kui see, et kuidas saaks RM aktsiisi alandada, kui erimärgistatud diislikütuse kasutajaid on rohkem kui ainult põllumajandussektor, nt kalandussektor, raudtee, kinniste territooriumite sõidukid, karjäärid, metsamasinad jne. Põllumajanduses kasutatakse meie arvestuste kohaselt ligikaudu 90 000 tonni erimärgistatud diislikütust. Selleks, et teised sektorid ei peaks ilmingimata sellisest põllumeestele antavast soodusaktsiisist tulu saama, tuleks rakendada uus skeem, mis võimaldaks arvestada põllumajanduslikuks otstarbeks kasutatavat diislikütust ettevõttepõhiselt. Meie ettepanek on rakendada sarnast skeemi nagu on meie lõunanaabritel ja ka Saksamaal, kus igal põllumajandustootjal on individuaalne kvoot, selle alusel saaks ta osta kas siis suurtest naftabaasidest või tanklast elektroonilise kiipkaardi alusel alandatud aktsiisimääraga vedelkütust. Põhimõtteline skeem oleks selline, et igal tootjal on individuaalne kaart, mille peale kantakse siis talle vastavalt tema poolt kasutatavale maale alandatud aktsiisimääraga vedelkütuse kogus ja kütuse ostmisel arvestatakse ostetav kogus kvoodist maha. Kui aasta lõpuks on see kogus näiteks ära kulutatud või põllumajandustootja on kulutanud rohkem kui kvoot on, siis tuleks tootjal osta tanklast juurde tavahinnaga. Loomulikult see vabastaks põllumajandustootjaid erimärgistatud kütusega sõitvate masinate kontrollist tee peal, mida aeg-ajalt viib Maksu- ja Tolliamet oma tollikontrolli bussidega läbi, kuna maanteeliikluses ei tohiks seda kütust kasutada. Pole mõeldav, et põllumajandustootjad hakkaksid põllumajandusmasinatele paigaldama lisapaake, mis nõuaks

täiendavat tüübikinnitust vms, järelikult 95% kütusest kulutatakse igal juhul kindlasti põldudele, nii et põhimõtteliselt selline tavaline valge diislikütus, mida kasutatakse põllumajandusmasinate, lahendaks selle probleemi. Ametnikud jälgivad pigem kvooti ja selle kasutamist ja tõenäoliselt ka seda, kas põllumajandustootjale antud kogus vastab tema poolt kasutatavatele masinatele. Iga põllumajandustootja juurde tekib see aegrida, mis näitab, kas selle kütuse kasutus suureneb või väheneb ehk see süsteem oleks administratiivselt kontrollitav ja ühtlasi põllumajandustootjale lihtsam. Selle süsteemi juures on lahtisi küsimusi, Rahandusministeeriumiga ei ole sõlmitud mingeid kokkuleppeid selles osas, et midagi sellist võiks käivitada, enne soovime teada saada põllumajandustootjate suhtumist sellesse. Probleem tekib kalendriaasta limiidi kehtestamisega, nagu teame põllumajanduse hektaripõhist toetust taotletakse mai kuus, kvoodi saab sel juhul kehtestada kas eelmise aasta koguse järgi või peale mai kuud, teisel juhul peaks see kvoodiaasta muutuma erinevaks kalendriaastast. Teiseks küsimuseks on see, kas peaks olema erinev kulunorm, meie lõunanaabrid on rakendanud ühte kulunormi, mis on 120 või 125 l/ha, aga kulunorm kindlasti erineb sõltuvalt sellest, kas põllumajandustootja tegeleb lihtsalt heinamaa niitmise, teraviljakasvatuse või kartuli kasvatusena vms. Iga erinev käsitlus seab muidugi takistusi administratiivselt ja uuesti tuleb küsimuse alla ka kalendriaasta, sest jooksva aasta kohta on sel juhul väga raske kütuselimiiti määrata ja teisel juhul peaks me eelmise aasta järgi käituma ja sel juhul ei pruugi nt põllumajandustootjal nii suurt kartulipõldu maas olla, kui eelmise aasta järgi võiks määrata. Tekib ka küsimus, mis saab, kui põllumajandustootjal jääb limiit kasutamata, suure tõenäosusega see limiit jääbki kasutamata ja kaob ära, et ei tekitataks olukorda, kus selline vedelkütus muutub äriobjektiks. Sel juhul tekib küsimus, kas limiit võetakse ära ja järgmise aasta limiiti vastavalt vähendatakse ja juurde saab limiiti kaubelda ainult väga hästi põhjendatud taotluste põhjal kas siis põllumajandusmaa suurendamise või tehnoloogia muutuse näol. Loomulikult tekib probleem nende põllumajandustootjatega, kes tänasel päeval ei ole maast sõltuvad või on suhteliselt vähesõltuvad, ei oska öelda, palju on Eestis selliseid ettevõtjaid, kes kasvatavad põllumajandusloomi ainult ilma maata, või ka nt kasvuhooned, mis on väga raskelt käsitletavad selle reegli taustal. Sellest järgmine küsimus on, kas punane kütus peaks selle skeemi kohaselt säilima, kui ei säili, siis tekib küsimus, millega kuivateid köetakse jne. Urmas Järg lisas, et Eestis praegu kasutusel olevale erimärgistatud kütuse kasutamise süsteemile oleks tõesti aeg hakata leidma alternatiive, mida ühelt poolt oleks lihtsam kasutada tarbijate poolt ja teiselt poolt lihtsam ka järelvalvet teostada.

Küsimused, ettepanekud ja kommentaarid

- 1.1.** Aavo Mölder ütles, et seda teemat on pikka aega arutatud, ja küsis, kas praeguse süsteemi järgi loomasid üldse ei arvestata, kunagi arvestati ikka lehmade ja sigade arvu ka mingisuguse koefitsendiga, pole päris õige ainult maa alusel teraviljakasvatajale anda, kes üldse loomi ei kasvata. Andres Oopkaup vastas, et pakutud skeem oleks praegusel juhul peaasjalikult hektaripõhine, mis võimalust mina näeksin, on pigem see, et ajaloolise tarbimise numbrid, mis meil on praeguse vaba tarbimise osas täpselt näha sinise erimärgistatud kütuse kohta, see number saaks olla ka individuaalselt määratava kvoodi aluseks.
- 1.2.** Kalmer Visnapuu ütles, et sellisel juhul veisekasvatajate olukord märgatavalt halveneb, sest väga suur osa kütusest läheb just sõnnikumajandusse, söodatootmisse jne, kui see toetusemäär seotakse ainult põllumajandusmaaga, siis jäävad täiesti toetusest ilma rohumaadel veisekasvatajatest ettevõtjad. Kui rohumaadele seda toetust ei rakendata või vähemalt sama määra, siis sel juhul oleks mõistlik rakendada üks määr põllumaale ja teine määr veise loomühikule, lihtne arvestada, aastad on teada. Sel juhul oleks söodatootmine kaetud, samuti sõnnikumajandus. Oopkaup ütles, et on kaks varianti, kas kulunorm kehtestatakse kogu põllumajandusmaale e 850 000 hektarile, mida Eestis täna taotletakse ja siis keskel läbi 120 l/ha sõltumata sellest, mida seal hektaritel tehakse. Võin öelda, et kui lihtsalt korrutate läbi selle 850 000 120-ga, siis saate tulemuse ca 90 000 tonni e see vastab tänasele tarbimisele, see on nõrkdne jagamine. Mis puudutab põllumajandustootjaid, siis tegu ei ole sellise olukorraga, kus sõnnikut hakatakse alles tänasest päevast alates laotama e see minu viide ajaloolisele tarbimisele veisekasvatajate suhtes, et see peaks siiski katma selle. Süsteemi peaks muutma rohkem administratiivsemaks võrreldes praeguse erimärgistatud vedelkütuse kontrollimatu müügiga.

- 1.3.** Urmas Ingver ütles, et iseenesest, kui see süsteem käivitub, on see ääretult teretulnud ja absoluutset tõde on leida väga raske. Kui me läheneme sama printsiibiga nagu lätlastel, et kogu maa kasutus korrutatakse läbi 120-ga, siis on meie seakasvataja võrdses seisus läti seakasvatajaga, meie kartulikasvataja on võrdses seisus läti kartulikasvatajaga. Kui öeldakse, et on nüansid ja diskussioonid, kas nii on õiglane või mitte, siis parem minna väga lihtsat teed pidi, et kogu maa kasutus korda 120 või 125-ga ja teine, et see võiks olla eelmise aasta pinna alusel. Oopkaup ütles, et kui on ühtne määr, siis võib tõesti olla eelmise aasta järgi, kui on erinevad määrad, siis tekib küsimus, kui põllumajandustootjal tekib viljade vaheldus või kultuuride vaheldus, siis peaks olema jooksva aasta andmete alusel, st et kevadtööd tuleb praktiliselt teha ilma selle limiidita.
- 1.4.** Eerik Leibak ütles, et ettesaadetud materjalidest lugesime välja, et kütuse limiit on plaanis määrata põldude registris olevate maade järgi, aga see seaks ebavõrdsesse olukorda poollooduslike rohumaade kasutajad, ma ei mõtle nii palju loomakasvatajaid, vaid just seda, et seal lisaks põllumajandusele tagataks ka keskkonna heakord. Need ei ole ju põlluregistris sees, kui maade kaupa eristada, siis tuleb arvestada ka poollooduslikud rohumaad, kas seda on plaanis teha, see puudutab eelkõige lamminiitude majandamist, kus kõige rohkem kütust läheks, sest puisniidud on ju kõik bensiini peal nagu need kasvuhooned enamalt jaolt. Andres Oopkaup ütles, et kui on tegu poollooduslike kooslustega, siis nad suure tõenäosusega on ka PRIA registris, meil on väga lihtne vastavalt sellele numbrile määrata nendele, mis on toetusõiguslikud, need, mis ei ole toetusõiguslikud, see on muidugi eraldi teema, selles osas jään vastuse praegu võlgu. Kui me räägime sellest, et puis- või lamminiidud, mida korra aastas lihtsalt niidetakse, siis suure tõenäoliselt selle korra aastas niitmise kulu ei ole 120 l/ha e väga paljud põllumajandustootjad ütlevad, et see oleks ülemaksmine/kompenseerimine. Mina arvan, et on endiselt võimalik arvestada seda ajaloolist tarbimist ja kui seal ajalooline tarbimine kasvab, siis MTA inspektorid küsivad, miks kasvas.
- 1.5.** Kalev Kreegipuu ütles, et tehniline korraldus, mis on välja pakutud, tundub päris heana, üks neid nüansse ikka tekib rakendamise käigus. Keerulisem küsimus on nö hektarimäärad, EPK ettepanek oleks 120 l/ha ning köögiviljakasvatases ja aianduses 200 l/ha. Mis puudutab loomakasvatajaid, siis mina ise loomakasvatajana ei tunneks ennast eriti puudutatuna sellest, kultuurrohumaad ju saavad toetuse ja selles mõttes ei oleks ju probleemi, probleem võib-olla tekib tõesti nüüd looduslike rohumaadega ja sellega, et seal mingi erimäär kehtestada. Aga iga nüanss, mis siia juurde tuleb, ajab asja keerulisemaks, soovitus oleks veelkord naabrite kogemust uurida, et kuidas neil süsteem töötab ja enamus sealt üle võtta.
- 1.6.** Kalle Reiter ütles, et Eesti aednikud raudselt sellise kulunormiga üldiselt 125 l/ha rahule ei jää, kui ma mäletan siin aastaid tagasi oli diislikütuse arutelu, siis kartulikasvatuse ja aianduse osas oli välja käidud 200 l/ha, mis ei ole ka õige number ja ka tol ajal oli EMVI-ga suur vaidlus sel teemal, kust nad selle numbril said, keegi tõendada ei oska. Ka see 200 l/ha kulunorm tuleb üle vaadata. Olen ise praktik ja tänase 20. septembri seisuga on 220 l/ha, aga künnid ja pool koristust on veel tegemata, see norm ei ole kaasaegne norm. Mäletan ka seda aega, kui aastaid tagasi ekspertidena oleme olnud põllumajandustootjate poole peal, siis tavaliselt teravilja ja köögivilja suhe 1:3, nüüd oleme suhte viinud juba alla kahe. Elektroonilisele süsteemile ülemineku mõtte poolt olen, aga kulunormid tuleks erinevalt diferentseerida, köögivilja kulunorm tuleks üle vaadata.
- 1.7.** Kaul Nurm ütles, et kui tulla selle diislikütuse probleemi juurde üldiselt, siis tegelikult talupidajaid rahuldaks olemasolev reformitud süsteem kõige rohkem e tulla selle algse idee juurde, et igäiks saab osta sinist kütust EL lubatud minimaalse aktsiisimääraga ja tarbida seda põllumajandusmasinates sõltumata sellest, kas nad sõidavad tee peal või põllul. See oleks kõige õiglasem süsteem meie vaatevinklist lähtuvalt, sest saad diislikütuse kätte ja ei pea külmutama oma käibevahendeid, need on kogu aeg sinu käsutuses ja igasugune kompenseerimine ja tagasimaksmine igal juhul tekitab ebavõrdsust või –õiglust, sest ükski rehendus ei kata tegelikult reaalselt olukorda. Meil ei ole midagi selle vastu, kui politsei vaatab, mis värvi kütus paagis, sest see süsteem vastaks kõige rohkem meie ootustele, küsimus on ainult selles, kas riigil on valmisolekut seda süsteemi käivitada. Kui seda süsteemi ei ole võimalik mingil juhul

käivitada või tagasi pöörduda algse idee juurde ja kui rääkida sellest olemasolevast ettepanekust, kas üldine kulunorm või diferentseeritud, siis kindlasti tuleb toetada diferentseeritud lähenemist, sest kui võtame selle keskmise 120 või 125 l/ha, siis on selgelt näha, et teravilja- ja aiandustoodete kasvatajad on selgelt miinuse pool ja rohumaa hooldajad on selgelt plussi pool. Õigluse ja raharingluse mõttes oleks meie seisukoht, et kõige parem oleks kui ta on minimaalse EL-s lubatud aktsiisimääraga sinine ja igäüks ostab ning kasutab seda põllumajandusmasinates. Oopkaup ütles, et raharingluse seisukohast me räägimegi elektroonilisest andmepidamisest ja elektroonilise kaardiga saab juba alandatud aktsiisimääraga osta, selles kontekstis süsteem ei muutuks tänase sinisega võrreldes. Miks sinine ei ole hea, täna on kütusemüüjad selle vastu, kes ütlevad, et nad peavad solkima ja värvima, see on neile lisatöö. Nad peavad kogu aeg lisatööstusi andma, peavad põllumajandustootjate käest küsima tolli jaoks, mitu masinat, mis moodi, mis lepingud jne. Ka põllumajandustootjad ütlevad paljudel juhtudel, et see värvaine ummistab filtreid jne., masinatele see ka lõpuks hea ei ole. Kui me vaatame, et erimärgistatud diislikütuse aktsiis on uuest aastast 970 kr/t, siis seda aktsiisi tõenäoliselt ei saa alandada EL miinimumtasemele, sest vedurid jm masinad sõidavad ka sellise kütusega e sektor, kes sellisest otsusest sõltub, on hästi suur. Meie võimalus alandada aktsiisi hakkab sellest, kui me suudame selle piiritleda ja piiritleda saame süsteemi muudatusega. Isegi kui põllumajandustootjad kauplevad erimärgistatud diislikütuse aktsiisi 330 kr/t peale, nagu EL miinimummäär on, siis sellest võidavad oluliselt teised sektorid, mistõttu on selge Rahandusministeeriumi vastuseis aktsiisimäära alandamise suhtes. Kaul Nurm ütles, et uue süsteemi rakendamine ei tohi luua uut ebaõiglust, kui siiamani said teraviljakasvatajad ja aiandustootjaid kehtiva aktsiisimääraga, siis uue süsteemi rakendamine paneb nad teise sektori tootjatega palju ebavõrdsemasse situatsiooni. Seetõttu peaks olema diferentseeritud lähenemist, olgu see viis liitrit siia-sinna, see ei pane meid üksteise kõri närima, aga kui on tegu sadade liitritega, siis on see selge ebaõiglus.

- 1.8.** Urmas Ingver ütles, et üks põhjus, miks me oleme võidelnud kogu aeg sinise kütuse vastu lisaks pesemisele ja muule pettusele, on seetõttu, et kui me ostame uue traktori, siis garantii-aeg on sellega automaatselt läbi, kui me paneme sellesse sinist kütust, ükski traktori maaletooja ei ole nõus, et sa paned sinise kütte. Uutes masinates kasutame meie valget kütet, sest meile on mitu firmat öelnud, et kui näeme, et on sinise jäägid, siis garantii ei laiene sellele masinale.
- 1.9.** Kalmer Visnapuu ütles, et valge kütuse kasutamine põllumajanduses annab ka võimaluse paljud sinise kütuse tanklad likvideerida põllumeestel, suur kulu on praegu viia oma tanklad vastavusse keskkonnanõuetele, paljud väiketootjad ei ole selleks võimelised ja tegelikult kui on võimalik valget kütust tankida tanklast, siis on võimalik kaotada hoidlad, kus on kindlasti lekkes ja kaod ja kus on hoidmise ning logistikakulud.
- 1.10.** Ants Varblane ütles, et Eesti Erametsa Liidu esindajana tahan meelde tuletada, et reeglina on põllumehel ka metsa ja praegu tõmmatakse väga tõsine vahe selle maaomaniku metsa ja põllu vahele ja kui ta nüüd siis selle traktoriga, millega ta võiks põllul olla, on metsas, mis siis saab. Ja nagu ma aru saan, siis aktsiisi vähendamine on üldse EL direktiivi poole pealt tehtud selle eesmärgiga, et vähendada survet avalikele teedele, et seal sõidetaks nendega, millega tavainimesed sõidavad ja kui me neid norme loome, siis paraku minu meelest tuleb palju rohkem seda traktorit sinna avaliku tee peale ja suureneb koormus avalikele teedele. Kas me sellega ei suurenda koormust avalikele teedele ja mis saab metsaomanikest, kes on ka põllumehed. Oopkaup vastas, et minu meelest me ei suurenda koormust avalikele teedele, ma ei tea küll, et põllumajandustootjad jätaksid selle pärast tee peal sõitmata, et tegemist on suure või väikese teega, mõnel juhul on väikse tee peal sõitmine mõttetu. Mis puudutab metsaomanikke, siis selle küsimuse võiks lahendada ajalooline tarbimine, mida põllumajandustootja on saanud, see register on ju MTA-s olemas, kes kui palju erimärgistatud diislikütust on ostnud, selle sama kvoodi alusel saaks tootjale määrata alandatud aktsiisimääraga kütuse ostmise koguse, mis peaks sel juhul sisaldama ka seda, mida ta metsas on teinud. Urmas Järg ütles, et võib-olla metsa koha pealt võib mõelda ka mingi kvoodi määra kehtestamise peale, metsa puhul ei ole ju tegemist mingi abstraktse, vaid kindla suurusega.
- 1.11.** Kaul Nurm ütles, et kui võtame nt ühe tootja, kellel ei ole veel oma masinaid või ei ole piisavalt oma masinaid ja naabrimees teeb, naabrimees saab oma pinna järgi ja see mees, kellel

on pind, aga pole traktorit ei saa liitritki, tegelikult siis tuleks ka see ära lahendada, et see õigus tekib ikkagi kõigil pinna omanikel. Siseriiklikult teeme ju ise väga palju teenust, mis ei ole praegu hektaritega seotud, siis peaks andma õiguse kõigile, kellel on pind olemas. Oopkaup ütles, et mul ei oleks midagi selle vastu, kui seal on konkreetne koostöö ja hektarite alusel määratakse, aga mis minule on kõrvalt vaadates on selgeks saanud, on see, et reeglina teenustööde hinnad sisaldavad täishinnaga kütust. Sel juhul makstakse kaks korda kinni kütust. Aavo Mölder ütles, et teenuse tegijale võib ju anda oma kütust.

Helir-Valdor Seeder ütles kokkuvõttes, et täna on kehtiv süsteem olemas ja ega me ei pea hakkama ilmtingimata hakkama muutma. Need on tulnud ettepanekud ja on ju ennegi arutatud, et võiks loobuda sellest värvitud kütusest. Jäägi osas täna keegi ettepanekuid ei teinud, need on lihtsamad ja tehnilisemad küsimused, mis aastat aluseks võtta ja mis jäägiga teha. Aga kõige tõsisem küsimus on ilmselt diferentseerimise osas, ma saan aru, et kõige õiglasem ettepanek on kõige kulukam ja kõige keerulisem. Diferentseerida võiks siis loomapidajaid ilma maata, sea- ja linnukasvatavad võivad ju olla ka ilma maata jõusöödal, arvestada võiks eraldi ka loomühikut, pool-looduslikke kooslusi, rohumaad, teravilja, kõögivilja- ja aiandust, tegelikult on ka kalurid, mida täna siin ei mainitud, lisaks tõstatati mets ja ajalooline kütus neile, kes ei ole kuskil registris, seega saime juba 8 kategooriat. Õiglane küll, aga see diferentseerimine on kindlasti väga keeruline, aga siiski võimalik. Tunduvalt lihtsam on minna ühe hektarimaksumuse peale, mis kindlasti on nõ ebaõiglane, sest kulud on erinevad. Arvan, et mõtleme veel, sest täna on veel vara Rahandusministeeriumiga läbi arutada, seda enam, et Rahandusministeerium ei ole vaimustatud süsteemi muutmisest, MTA on selles osas veidi paindlikum. Urmas Järg ütles, et ta sellega päris ei nõustuks, pigem näeme, et süsteemi muutmiseks on aeg küps ja diskussiooniks avatud. Kaul Nurm ütles, et diferentseerimisel ei ole tema meelest midagi keerulist, sest tuleb kvoodiaasta viia taotlusega kokku ja kogu moos, sest PRIA-s on kõik andmed olemas, sa deklareerid ja küsid toetused, see on ainult arvutiprogrammi küsimus, kus pannakse sellele kultuurile kindel koefitsient ja arvutinupule vajutamise peale tuleb igamehe individuaalne kvoot välja. Kui PRIA kontrollib pindade vastavust, siis tulevad sealt ka võimalikud pettused välja, kas sa oled nt teravilja või aianduskultuure rohkem näidanud kui rohumaad, siis sanktsioonid tulevad ka sealt kaudu. Helir-Valdor Seeder ütles, et üldjoontes on see võimalik, kui me võtame kategooriates, siis nt pool-looduslike küsimus nii lihtne ei ole, täna on ca 40 000 potentsiaalset, aga toetusõiguslikke on 15 000, me ei tea, millele ja kui palju hakkame siis maksma, seda andmebaasi meil ei ole, metsa osas samamoodi andmebaasi täna ei ole, samamoodi on küsimus, kuidas käituda ilma maata loomapidajatega ehk tuleb vaadata kogu süsteemi tervikuna. Süsteemi ei saa rakendada enne, kui kõikidele küsimustele on vastused leitud. Rahandusministeeriumisse on mõtet minna siis, kui sektoriga on kokkuleppele jõutud, praegu lahtiste otsade pealt läbi rääkima ei ole mõtet minna.

2. Ülevaade looduskahjude kompenseerimise võimalikest süsteemidest

Ülevaate andis põllumajandusturu korraldamise osakonna juhataja Mai Talvik. Teemat on mitu korda käsitletud PMANis, oleme teinud töögrupe ja lahendusi välja töötanud, siiani ei ole selleni jõudnud, et kõik põllumajandustootjate esindajad rahul oleksid. Välja on toodud kokkuvõte erinevatest variantidest nii nagu meie neid näeme, ka uute riigiabi reeglite valguses, et saavutada konsensus mingi edasimineku osas. Iga variandi puhul on omad raskused, välja on toodud plussid-miinused. Kui eelmisel korral rääkisime nn kohustuslikust solidaarsuskindlustusest, siis oli ka jutuks, et EL tasandil võib-olla midagi tuleb, EL mitmetes organites on seda püütud käsitleda, sest liikmesriikide huvi teatud määral on, aga mingite otsusteni ei ole jõutud. Esialgu on avaldatud mitmesuguseid analüüse, viimane, mis meile kätte juhtus, oli novembris 2006. See oli 200 lehte analüüse, kirjeldatakse riikides eksisteerivaid süsteeme ning nende halbu ja häid pooli. Tuuakse välja seda, et ega põllumajandustootjad ei ole väga varmad nendes skeemides osalema, isegi see sama Hispaania süsteem, mis nüüd on 30 aastat kasutusel, kus on väga suur kindlustusfirmade ja suur riigi osalus, selle järgi tehakse järeldus, et tegelikult 30% põllumajandustootjatest on eritoodetes seal kaetud. Ka seal, kus süsteem aastaid töötab, ei ole see hõlmatus väga suur. Teine asi, mis analüüsist välja tuleb, on võimalik edasikindlustuse maksumus suhteliselt musta stsenaariumi korral on 7

miljardit eurot, mida hinnatakse küllaltki ebatõenäoliseks, et see võiks kunagi sellisena käiku minna. Välja pakutakse puhtalt Euroopa Ühenduse administratiivset tuge, et nad töötaksid välja teatud üldistavad definitsioonid looduskahju juhtudele, mida arvestada, mida mitte, töötaksid välja teatud järelevalve reeglid jne. Tegemist on juhendamise ja silma peal hoidmisega, et ühtlustada seda tegevust erinevates liikmesriikides. Selle järgi ei paista küll, et sealt midagi sellist tuleks, mis oleks väga oluline siia meie süsteemide kõrvale panna otsustamise käigus. Raul Rosenberg lisas, et põllumajandustootja on ettevõtja ja peab arvestama, et kindlustusega kaasneb eelkõige kulu, võib-olla tulevikus ka tulu. Tegelikult on ju nii, et riski aitab maandada omakapital ja saadud toetused. Kindlustust vajavad rohkem need, kes alustavad, kelle omakapitalid on väikesed ja kes on riskialtimad. Nende finantseerijatel peab olema kindlus, et nad saagi müügist saavad raha ja kui saak ikaldub, siis on võimalik mujalt need allikad leida. Need, kes majandavad konservatiivselt ja kellel on suured omakapitalid, suudavad need riskid ise maandada.

Küsimused, ettepanekud ja kommentaarid

- 2.1.** Kalev Kreegipuu ütles, et seda teemat on käsitletud aastaid, üheks põhjuseks on see, et kaoks ära ikaldustoetuste selline poliitiline otsustamine, kas saab või ei saa ja kas on vaja või ei ole vaja jne. Teiseks selleks, et tekiks mingi stabiilne riigipoolne kindel iga-aastane tugi kindlustusele. Kolmandaks ikka ka sellepärast, et olla võrdses konkurentsist teiste naaberriikidega, sest kui me eelmisel aastalgi rääkisime sellest, et Lätis maksti seda sama poliitilist ikaldustoetust kordades rohkem kui Eestis, siis see on jälle ebavõrdne konkurents. Kui vaadata neid variante, siis ilmselt see teine MESi variant oleks kõige ligem sellele variandile, mida mitmed meist on käinud Hispaanias tutvumas ja mis tundus esimesel pilgul päris hea. Kahtlemata on selge, et tootjate endapoolne aktiivsus võib jääda madalaks ja see võib asja põhja viia, siin oleneb kui suur on riigipoolne protsent. Võib-olla oleks otstarbekas mõelda kindlustustoetuse taaskäivitamise taastamise peale, siin sõltub, kui suur see toetuse osa on. Kui see on väike, siis põllumehed ei lähe sellega kaasa, kui on suurem, siis ilmselt minnakse rohkem kaasa. Aga ilmselt peame neid konkreetseid variante veel enne lõpliku vastuse andmist arutama.
- 2.2.** Urmas Ingver ütles, et kui riigil on sisuliselt kohustus minna aastal 2010 üle mingile kindlustussüsteemile, et kui on soov ja tahe minna kindlustussüsteemile, siis kujutan ette, et see saab olla küll ainult vabatahtlikkuse alusel ja kui riik leiaks, kuidas seda motiveerida, stardiraha vms, kui tuleks täiendav raha sektorisse, siis asi areneks. Kui teeme sundsüsteemi ja võtame põllumajanduspaketist raha ära, et see oleks nagu riigipoolne osa, siis me kasvatame sellega nõ riskipõllumehi. Piltlikult öeldes, mina panen siis külmalt talirapsi sügisel maha, kevadel vaadatakse, et see on ikaldunud, panen sinna odra asemele ja pärast ütlen, et mul jäi 12 000 kr/ha saamata, kogulugu. Teine põllumees, kes paneb suvirapsi maha ja tal tuleb rahe kaane alla, külvab uuesti, siis temal ei jää rapsisaak saamata, aga kindlustus talle ei laiene. Õiglust on väga raske saavutada, kui siis mingi vabatahtlikkuse alusel, kui riik tahab seda motiveerida, et saada laiemat kasvupinda. Kui riik sinna omavahendeid ei pane, siis neid põllumehi, kes sinna praegu vabatahtlikult kindlustama hakkaks, 6-7 aastat tagasi põhimõtte ei käivitunud. Helir-Valdor Seeder vastas, et kohustust üle minna ei ole, vaid tekib olukord, kus riik võib toetada ainult tingimusel, et ta ise on ka osaline. Võib ju olla ka selline variant, et kindlustussüsteemi üldse ei ole, selline riik on nt Saksamaa, Taani. Aga siis ei saa enam riik sekkuda.
- 2.3.** Kaul Nurm küsis, et oli moodustatud ka töörühm, et kas see jõudis ka mingi konkreetse variandini, mida soovitada. Mai Talvik vastas, et töörühm jõudis selleni, kuskohas Kindlustusandjate Liit ütles, et kui jääb ainult vabatahtlikkuse alusel, siis nad ei näe võimalust ja kuna me nägime, et probleemid on nii mitmes kohas, siis otsustasime tulla teie käest nõu küsima. Helir-Valdor Seeder ütles, et töörühm tuli välja kuue alternatiiviga, mida siin tutvustati.
- 2.4.** Kaul Nurm ütles, et see, mida me katsetasime ja mis tööle ei läinud, see ei lähe ka tulevikus. See võib tulevikus minna tööle ainult ühel juhul. See, millest ma räägin, puudutab võib-olla kogu erasektori erakindlustusfirmade haaratust, ja tuleneb Eesti väiksusest. Piirkond on nii väike, et kui looduskahju tekib, siis tavaliselt suurele osale Eesti territooriumist. Kindlustusfirma, kes Eesti põllukultuurid ära kindlustab, seisab väga suurte riskide ja võimaluse ees, et tuleb väga palju väljamakseid teha. See tähendab, et kindlustusfirmasiseselt ei ole tal võimalust riski

maandada. Kui oleks firma, kes tegeleb analoogse kindlustusega üle Euroopa ja katab ära väga suuri pindalasid, siis see oleks ainuke firma, kellega tasuks läbirääkimisi pidada, sest ei usu, et Eestis uputab ja Hispaanias kõrbeeb või ka uputab. Sama asi oli ju ka probleemiks, kui see vabatahtlik kindlustus tuli, et kindlustajaid ja turumahtu oli vähe ning piirkond liiga väike, kui siin kahju tekkis, siis kindlustusfirma tegi kõik endast oleneva tõestamiseks, et talumees on ise süüdi, tegelikult väljamakseid ei tehtud või tehti minimaalsel tasemel. Tasuks kaaluda MESi varianti, aga ma ei heidaks kõrvale ka ühistulist kindlustust, sest põhimõtteliselt võib ühistuline kindlustus ka ise tegutseda kui maakler, ta ei pea ju olema otsekindlustaja, ta võib ka edasikindlustusega tegeleda. Tegelikult ühiskindlustusfirma võib võtta samu funktsioone kui MES praegu kavatseb võtta, aga tal on eeldused minna laiemale pinnale, kuni selleni, et ta ise vastutab, aga sellisel juhul peab kindlasti olema üle euroopaline *network* olemas, muidu läheb nii kalliks, et seda nagunii keegi ei osta, sõltumata sellest kas ta on riigi toetusega või mitte. Praegu olemasolevat süsteemi peaks pikendama nii kaua kui meil midagi paremat ei ole ja võib-olla, mis siin annaks lahendada, on selle seadustamine, et ta ei oleks Vabariigi Valitsuse reservfondi küsimus, vaid kehtestatakse mängureglid, millises ulatuses seda kompenseeritakse ja millistel tingimustel, on olemas ju ka Eesti fond, miks ei võiks sealt kogu aeg seisvast rahast võtta riskide maandamiseks see osa. See on muidugi juba seadusemuudatuse küsimus.

- 2.5. Kalmer Visnapuu ütles, et kahjukäsitlemiseks vajalikud registrid ja informatsioon on praegu olemas ainult riigil, TTI-s, PRIA-s, Hüdro- ja Meteoroloogiateenistuses, tegelikult kui üks erafirma tahab kahjusid käsitleda, siis ta peab kasutama nagunii riiklikke registreid. Pealegi on spetsialistid, kes on võimelised neid käsitlema, on riigi palgal, kui me anname kahjukäsitlemise erafirmade kätte, siis helgemad pead võetakse üle erakindlustusfirmadesse. Pole mõeldav, et erafirma hakkab paralleelselt endale eraldi registreid looma. Seega kui süsteem luua, saab see olla ainult riiklik.
- 2.6. Kalev Kreegipuu ütles edasikindlustuse kohta, et siin mängib rolli Eesti väiksus, aga Hispaania näide oli, et iga kinnisvara- ja masinakindlustuslepingust mingi väike summa läks riiklikku fondi, mis oli põllumajanduskindlustuse edasikindlustajaks ja kust hüvitati ka kõik muud looduskatastroofidega seotud kahjud. Võib-olla see edasikindlustussüsteem aitaks ka huvi tekitada kindlustajatel. Raul Rosenberg ütles, et edasikindlustamine on selline asi, et see läheb 80% kindlustuspreemiast ja sellest kindlustusmaksest, see läheb edasikindlustuse kuluks ja tavaliselt kindlustatakse edasi suurtes rahvusvahelistes kindlustusseltsides, üks väike osa jääb ainult kohapeale, ülejäänud kindlustatakse edasi.
- 2.7. Ants Varblane ütles, et metsamehena tahaks jälle öelda, et seda maad saab juurde, kui metsaomanikule teha kindlustamine atraktiivseks, siis ta tuleks sellega kaasa. Tahaks meelde tuletada, et need ulukikahjustused, millest metsamehed täna päris tõsiselt räägivad, need samad ulukid on seal põllu peal ka ja neid ei tohiks sellest välja jätta. Ja üldse sellise ebamäärase ulukiarvukuse juures meie kogu see looduskeskkond saab ka üsna kahjustatud, kui iga mees oma kuuse all metsliga kasvatab, siis sellest ei tule kellelegi head. Üks võimalus on siduda toetused kindlustusega, et toetust saad kindlustatud metsale ja põllumajanduslikule tootmisele.
- 2.8. Jaan Kallas ütles, et kindlustustegevus on üks majandustegevuse liike ja selle viimine riiklikule tasemele tähendab riikliku ettevõtte loomist, mille tõttu ma ei usu, et seda annab korraldada. Registrate kasutamist on küll võimalik korraldada, ka riiklike registrete kasutamist. Aga äritegevusena kindlustus peaks ikka selgelt erasektori teha olema. See on hästi kiiresti konsolideeruv majandusvaldkond, kõik niidid viivad lõpuks Saksamaale ning on selge, et meil ei ole mõtet hakata punnima põlve otsas mingit oma asja. Minu teada ka viimased Rootsi metsakahjustused maksti lõpuks sakslaste poolt kinni. Andres Oopkaup ütles, et ka leedukad on minu teada teinud kokkuleppe Saksa Ergo kindlustusfirmaga, kes pakub sellist üldist kindlustuskatet. Nii palju kui ma olen esialgselt kuulnud, siis nad on lubanud meile kohe, kui see asi on lukku löödud, see saata. Seal on minu teada küll päris suur riigipoolne toetus sellel lepingul peal. Põhiprobleem oli pigem selles, et missuguste riskide vastu see kindlustuskaitse on ja kõige suurem probleem on põuakahjude sissekirjutamine. Aga see on tõesti nii, et asi on koondunud suurte firmade kätte, aga ega ükski kindlustusfirma ei tee seda ainuüksi sellepärast, et ta suudab kogu Euroopast raha kokku korjata ja siis vastavalt jagab sealt välja, nad teenivad ikka

kasumit ja tõenäoliselt väldivad igasuguseid väljamakseid nii palju kui võimalik. Kaul Nurm ütles, et seda küll, aga suurtel kindlustusseltsidel on kindlustustooode odavam, väiksed peavad oma riskide maandamiseks kehtestama kõrge hinna, et see ei ole enam ostetav.

- 2.9.** Mai Talvik ütles, et mis puudutab seda ulukikahju ja metsa küsimust, siis meie räägime oma tegemistest esialgu ikkagi põllumajanduse riigiabi suuniste alusel ja seal on konkreetsed piirid ja ka ministeeriumidevaheline tööjaotus on selline, et ulukikahjudega tegeleb Keskkonnaministeerium, meie riigiabi reeglite alla sellised kahjud kindlasti ei mahu, meie alla kuuluvad ebasoodsatest ilmastikutingimustest tingitud saagikahjud. Mis puudutab üle euroopalist riskide jagunemist, siis alles viimases otsetoetuste komitees olid erisused, kus ühes riigis samal ajal sel suvel oli nii ikaldus kui üleujutused, nii et riskid ainult kasvavad. Mis puudutab senise skeemi jätkumist, siis seoses riigiabi reeglite muutumisega on meil vaja saada individuaalsed toodangumahud ja keskmised turuhinnad nende kahjude väljatoomiseks. Järelkult kui me tahaksime nt 2008.a saada alust kahju maksmiseks, siis meil peaks olema kolme eelmise aasta kohta nende tootjate individuaalsed toodangud toodanguliikide kaupa, mida kavatseme selle skeemiga katta, ja keskmised turuhinnad. Meie jaoks on suureks probleemiks, et missugune aruandlus see peab olema ja kuidas saame need kokku ja seda süsteemi käivitada. Rosenberg ütles, et ka Eestis oli see Ergo, kes kindlustas 3-4 aastat ja me oleme nendega pidevalt läbi rääkinud ja isegi kui riik osaleb kindlustuspreemias, siis nad ütlevad, et koguge see portfell kokku. Sellest tuli ka see MESi osa sisse, et me peaksime koguma põllumehed kokku, kes on huvitatud ja siis saab teha ühe suure hanke, siis on kindlustusselts huvitatud. Aga me ei tea ette, kas sellega tuleb kaasa 1 või 50 põllumeest.
- 2.10.** Eerik Leibak küsis, kas see looduskahju termin on lõplikult fikseeritud, sõna kahju võib võrrelda tulekahjuga, siin käsitletakse lisaks loodusõnnetustele, võib ju olla natuke erinevatest kliimaatilistest tingimustest tulenevat äririski, see üldtermin võiks sel juhul olla teistsugune, vastasel korral on oht, et tulevad samasugust toetuspõhimõtet nõudma nt turbakaevandajad, kelle tulemused sõltuvad samamoodi konkreetsest jooksvast aastast. Ei saa päris võrrelda turbakaevandajat, kellel on puht äririsk ja põllumajandusettevõtjat, kellel on ka muu funktsioon kui äri, nt elulaadi hoidmine, koosluste majandamine jne, siin on see riigi teatud tugi põhjendatud. Mai Talvik ütles, et nii nagu ka meie praeguses skeemis on tegelikult kahjulävi, see mida üldse niisuguseks kahjuks peetakse, et hüvitama hakatakse, peab olema vähemalt 30% möödunud kolme või viie aasta keskmisest madalam. Meil oli see siis siinamaani saagikahju, mis ületas 30% ja uute suuniste alusel on ta siis tulukahju, mis on suurem kui 30% eelmiste aastate omast. Selles mõttes on piir ikkagi paika pandud, paika on pandud ka ebasoodsamad ilmastikunähtused, mida käsitletakse võrdsena loodusõnnetusena ja alati nõutakse juurde meie käest ka meteoroloogilisi andmeid, mis peab erinema paljude aastate keskmisest. Tegu on põllumajandussektori riigiabi suunistega, siis on ta küllaltki reguleeritud tegevusala ja kõikide ettepanekute juures oleme arutanud, et peame fikseerima teatud põllumajandussaaduste loetelu, mis selle skeemi järgi käib, seega on turbatootjad jne juurdetulemine välistatud.
- 2.11.** Olav Kreen küsis, et kas ja kui suur võiks olla summaliselt riigi osalus iga-aastaselt kindlustussüsteemis ja kas see oleks täiendav raha või juba olemasolevate toetuste ringisuunamine. Helir-Valdor Seeder vastas, et sellele on väga raske vastata, mille peale me lõpuks kokku lepime. See on tõsine diskussiooni objekt, põhimõtteliselt on koalitsiooni läbirääkimiste käigus arutluse all olnud ja üldjoontes kokku lepitud selles, et see peaks olema täiendav raha mitte sektorisse suunatava raha ümberjagamine millegi arvelt. Summadest on räägitud 50 miljonist aastas, aga see ei ole kuskil must-valgel kirjas ja lõplikult otsustatud. See sõltub tervikust, kas õnnestub süsteem käivitada ja millistel tingimustel, milline on huvi sektoris endas. Olles nende arutelude juures, komisjonis ja MESis käinud, siis väga kindlat tunnet küll ei ole, et looduskahju kindlustuse süsteemi on vajalik käivitada, kuigi ta üks koalitsioonilepingu eesmärke on. Tundub, et tootjate hulgas on väga palju kahtlejaid, kas käivitamine, mis toob endaga kaasa kohustused iga-aastaselt maksta, on üldse mõistlik ja kombatakse riigi osalust, kas riik ikka osaleb ja kui palju tuleb rahalisi vahendeid, ja kui riik osaleb, siis justkui tasuks kaaluda. Pigem on see süsteem suunatud sellele, et kas saada täiendavalt mingeid miljoneid sektorisse või mitte, võib-olla see ei ole ka päris õige alus kogu kindlustussüsteemi

käivitamiseks. See on tõsine mõtlemise koht, kui riik osaleks ja ma arvan, et riik peaks osalema, siis igal juhul tuleb tootjale täiendav kohustus hakata maksma. Kas tootjad on huvitatud, olen nõus, et paljud suured tootjad, kes on hästi kapitaliseeritud ja nõ konservatiivselt majandavad, et nendel puudub huvi oma saaki hakata kindlustama, ilmselt oma loomad ja tehnika on osaliselt kindlustanud ja ta ei pea vajalikuks enam täiendavalt saagi kindlustamist. Väiksed ja riskialtimad on võib-olla huvitatud, aga maht jääks väikseks kogu süsteemi käivitamiseks, puudub ka huvi kindlustusseltsidel jne. Olen mõnevõrra skeptiline.

2.12. Kaul Nurm küsis, kui punkt 5 on siiski võimalik, nagu aru saan 2010. aastani rakendada või tuleb vaadata punkti viit koostöös viimasega, tähtajaga 31.dets., et kumb tähtaeg siis õige on. Helir-Valdor Seeder vastas, et neid tulebki koos vaadata ja õiged on mõlemad. Probleem on selles, et 2010. aastani on põhimõtteliselt võimalik käivitada ka uus süsteem osalusel, aga muutunud riigiabi reeglid eeldavad nüüd selle individuaalseks muutmist müügitulu alusel kolme eelneva aasta individuaalsete andmete põhjal, mis on teoreetiliselt võimalik, aga praktiliselt ma ei kujuta ette. Kaul Nurm ütles, et individuaalsete raamatupidamise andmete alusel on ainuke võimalus.

2.13. Kaul Nurm ütles, et see, kui palju on kindlustajaid sõltub matemaatikast, läbirääkimistest ja tingimustest. Kui vaatame seda, et Eestis iga seitsme aasta järel üks natakas ikka ära käib ja kui seitsmenda aasta teoreetilised kahjud on suuremad kui see raha, mis tuleb sisse panna, siis on see majanduslikult kasulik ja kui jälle vastupidi, siis on kaval luua endale ise kindlustusskeem, millega seitsmenda aasta üle elad. Kas tegelikult on võimalik mingi kombineeritud variant, et on üks fond, kust mõlemad sisse panevad ja kahjukäsitus on riigiametnike poolt tehtav. Praegu teevad ka ju kahjukäsitluse riigiametnikud senise korra järgi, kus PRIA jne ametnikud vaatavad selle kahjustuse üle, ega see ei ole ka mõistlik, kui riigiametitest ostetakse üles kindlustusfirmadest head spetsialistid, mis lõppude lõpuks tuleb ikka kindlustusmaksetega ikka kinni maksta, koormus tuleb ikka põllumehe tagant. Tuleb otsida võimalust, kuidas kahe osapoole koostöös teha juriidiline keha, mis võimaldab rakendada riigipoolset kahjukäsitlust ja samal ajal tootjate poolt pisimakset. Raul Rosenberg ütles, et tegelikult on EL-s põllumajanduses hästi palju toetusi võrreldes teiste ettevõtlusharudega, need riigiabi reeglid on suunatud sellele, et riik ei eelarvest ega mingite fondide vahendusel oma raha põllumeestele ei suunaks, isegi mitte ikalduse korral. Lubatakse ainult kompenseerida kindlustuspreemiaid ja makseid, mida tehakse kindlustusseltsidele ja kindlustusselts kui eraettevõtte, mis turul konkureerib teistega, temale peab jääma kahjukäsitlus ja väljamaksete teostamine. Tegelikult ei ole lubatud mingi selline asi, et kogutakse kuhugi fondi raha kokku ja makstakse välja, seda vaadatakse ikkagi nagu otse riigieelarvest väljamakset, mis siis, et mingi osa on seal era raha sees.

2.14. Mai Talvik ütles, et tootjateorganisatsioonid võiksid mõelda selle peale, et missugune see kindlustatavate objektide nimekiri võiks olla, ilmselt nii lahtiselt ei saa minna, et kõik köögiviljad ja kõik, mis maa peal kasvab. Peaks olema ikka need kultuurid, mis on riskialtimad ja kus kulud on suuremad.

Helir-Valdor Seeder ütles kokkuvõtvalt, et kõige rohkem mainiti 3 varianti mida kaaluda ja edasi arendada, need on kindlustuse võimalus läbi MESi kui kindlustusmaakleri, võimaluse loomine ühistulisele kindlustuse variandile, mis eeldab töötamist seadusandlusega, ning põllumajanduskindlustustoetuse taaskäivitamine, ülejäänutele eriti toetust ei kuulnud, et nende kolme variandiga võiks edasi minna.

OTSUSTATI: 2., 3. ja 4. variandiga edasi minna ja kas järgmisel või ülejäärgmisel PMANi istungil uuesti seda arutada; eraldi operatiivselt ministeeriumis arutada, mis saab, kui praegune määrus lõpeb.

3. Ülevaade 2008. aasta täiendavate otsetoetuste valikutest

Ülevaate andis põllumajanduse tulupoliitika büroo juhataja Kristel Maidre. Kui aastatel 2004 ja 2005 oli neli erinevat täiendava otsetoetuse skeemi, siis 2007. a oli neid juba kuus. 2007. a oli eriline selle poolest, et esimest korda rakendusid tootmise kohustusest lahtiseotud toetused, küll pidi taotleja

tegelema põllumajandusliku tegevusega, kas siis kasvatama põllumajanduslooma või –kultuuri või hoidma maad heas põllumajanduslikus korras. Selline põhimõte läheb edasi ka järgnevatel aastatel.

Küsimused, ettepanekud ja kommentaarid

- 3.1.** Aavo Mölder küsis, et siin on ettepanek piima tootmiskvoodi alusel jätkata märtsi seisu, aga osa, need, kes ei täitnud 70% ja käivad siia maani võib-olla PRIAga kohut, kus võeti pool sellest 30%-st ära ja see selgub ju poolaastaks või kuna see PRIA uued kvoodid laiali jagas, kas siis nendel võetakse see maha või saavad nad selle eest või on õigem kasutada ikka seda kvooti, mis lõpuks määrati. Kristel Maidre vastas, et maksta saab ikkagi määratud kvoodi järgi, sest see on tootmisnõudest lahtiseotud toetus. Mölder ütles, et siin on märtsi seis, aga märtsi seisust võeti mõnel 900 tonni maha. Mai Talvik vastas, et jah, aga see kehtestati siis uueks kvoodiaastaks. Andres Oopkaup lisas, et kuna tegu on lahtiseotud toetusega, siis igal juhul jääb paika 2007. aastal määratud piima tootmiskvoot, mis iganes on peale vaide lahendamist õige. Mölder ütles, aga kuna kvoodiaasta lõppes märtsis, siis tegelikult selle 31. märtsi seisuga oli vana kvoot, aga kes ei täitnud ja võeti kvooti vähemaks, mis neist saab. Oopkaup ütles, et vana alusel ta ongi ja saab ikka selle eest, mis määrati, sest tegu on lahtiseotud toetusega. Urmas Ingver ütles, et järgmine aasta on tal vähendatud.
- 3.2.** Kaul Nurm küsis, miks piima tootmiskvoot on määratud kvoodiga seotud, kas ta ei võiks olla kvooditäitmise järgi, me seda ju ette ei maksa, vaid endise referentsi järgi, siis poleks probleemi, milline kvoot oli. Kui EL-s on mõtlemine, et kõik on kvoodi täitnud ja tahetakse rohkem lüpsata, siis Eesti reaalne olukord on see, et kõigil ei ole kvoodid täis lüpsatud, aga toetust saab nõ lüpsmata piima eest. Andres Oopkaup vastas, et oleme seda EK-lt küsinud ja meile on vastatud, et tootmisest lahtiseotud toetuse ideoloogia on just selline, et see ei pea sõltuma konkreetsetest tootmisnumbritest, mis tegelikult võiks kutsuda esile põllumajandustootja piimatootmise suurendamise olemasoleva kvoodi piires. Ja selle tõttu on Eestile öeldud väga selgelt, et te tohite maksta lahtiseotud kujul, mis tähendab määratud kvoodi alusel. Ainuke erand on Läti, kes on saanud selle tänu tohutu poliitilise võitluse tulemusena.
- 3.3.** Kalmer Visnapuu ütles, et üks parandus ammlehmatoetuse osas, et 2008. a ei saa maksta otseselt tootmisega seotud ammlehmatoetust, kuna ammlehmade arv on suurem, kui toetusõiguslike loomade arv. Suure tõenäosusega on ca 15 000 toetusõiguslikku looma märtsi alguseks ja 13 200 toetusõigust, kas siis mingi koefitsient või protsent loomade arvust saab maksta. Kristel Maidre vastas, et 2008. a makstakse ammlehma kasvatamise täiendavat otsetoetust otseselt tootmisega seotult ja kui toetusõiguslike ammlehmade arv on suurem kui Eesti määratud toetuse õiguste arv (13 416 ammlehma), siis ühikumäära vähendatakse proportsionaalselt. Kui läheme üle ühtsele otsemaksele, siis peab meil olema ammlehma toetuse õiguste register ja tootjatele jagatakse välja toetuse õigused. Kalmer Visnapuu ütles, et vähendatakse ühikumäära, toetusõiguslike loomade arvu ei saa ju suurendada. Kristel Maidre vastas, toetusõiguslike loomade arvu alusel arvutatakse sektori ümbrik, aga me saame maksta kuni ühtsele otsemaksele üleminekuni ka suuremale loomade arvule toetust kui meil on toetuse õiguste arv, ühikumäära tuleb proportsionaalselt vähendada. Visnapuu ütles, et sel juhul on õige 2008. aasta võtta referentsaastaks ja määratagi siis konkreetne tootmisest lahtiseotud makse ka ammlehmatoetuse osas, kuna me kvooti ületame.
- 3.4.** Urmas Ingver küsis karja üleandmise kohta, kui oli 15 lehma karjas ja 100 tonni kvooti ja ta andis selle üle, kas üleandmisega kandub uuele omanikule see toetus 85 tonni kohta või saab 100 tonni kohta, et kas see riigi protsent (15% PRIA reservi) võetakse maha või mitte. Mai Talvik vastas, et me ei ole veel neid erisusi täiendavate otsetoetuste puhul paika pannud ega arutanud. See on lihtsalt küsimus, kas erisust on vaja ja kui on, siis hakkame detaile arutama. See, millest jutt, on piimakvoodi määramise määruks detail üleandmise kohta, aga see ei pruugi jääda siia. Täiendavate otsetoetuste puhul oleme mõelnud ikkagi selliseid üleminekuid, nagu 2007. a veiste LÜ alusel makstud täiendava otsetoetuse puhul oli, et kui terve kari läks üle teisele tootjale, siis võidi anda üle ka kogu toetusõigus. Piimatootmise analoogia puhul peaks olema, et tootja lõpetab piimatootmise täiesti ära ja ta annab täielikult talle määratud kvoodi koos toetusõigusega üle teisele tootjale. Ingver küsis, kas selles mõistes on kogu karja all peetud silmas piimalehma, kas mullikad ja vasikad võivad jääda. Talvik vastas, et jah.

- 3.5.** Kalmer Visnapuu küsis, et 2007. a karja loomade ja kvoodi üleminekul uuele tootjale ei lähe toetusõigus automaatselt üle, see jääb endisele tootjale. Mai Talvik vastas, et automaatselt ei lähe üle, kui lepitakse kokku toetusõiguse üleminekus, siis läheb see üle.
- 3.6.** Eerik Leibak ütles, et eelmisel korral oli jutuks, et rohumaade potentsiaal on osaliselt kasutamata, eelkõige pool-looduslike majandite pealt tean, et heinategemine ja niitmine iseenesest tasub ära, aga miski ei motiveeri neid heinale rakendust leidma e loomi pidama, ja küsis, kas olete proportsioonidega taime- ja loomatoetuste vahel ise rahul. Andres Oopkaup vastas, et meil ei ole põhjust mitte rahul olla, need on Euroopa Ühenduse poolt määratud toetused ja ega siin väga palju midagi muuta ei õnnestu. Me ei saa neid oluliselt ringi jagada, saame järjest rohkem toetusi lahti siduda tootmisest e nõ kõige äärmuslikum variant, mida liikmesriikidel lubatakse rakendada ja kuhu me tahes-tahtmata liigume, on et kogu Eestis arvel olev põllumajandusmaa saab ühesuguse toetusmäära ja loomadele ei ole midagi.
- 3.7.** Kaul Nurm ütles toetusõiguse ülevõtmise kohta, et kui ülevõtja on isik, kellel on 100% kvoot täis lüpstud ja ostab uusi lehmi juurde ja saab sellega ka toetusõiguse kaasa, siis on see tõenäoliselt suhteliselt aktsepteeritav variant, aga see, kellel on kvooditäitmine 07-08 ja ostab veel täiendavad lehmad üle ja saab toetusõigust sellega jälle juurde, et see ei tööta konkurentsitingimuste võrdsuse suunas. Kui seda ülevõtmist vaadata, siis tuleb ka seda erisust silmas pidada.
- 3.8.** Kaul Nurm küsis, et kui meil uttede raha üle jääb, kas ei võiks kaaluda siis selle minimaalse uttede arvu vähendamist, et motiveerida seda rohumaadekasvatust rohkem, kas see 10 utte tuleneb EL regulatsioonist või on see meie vaba tahte alusel kunagi pandud. Kristel Maidre vastas, et see 10 utte tuleb ikka EL regulatsioonist.
- 3.9.** Kaul Nurm küsis, kas uttetoetust kitsedele ei või laiendada. Kristel Maidre vastas, et me saame ainult uttedele toetust maksta.
- 3.10.** Andres Oopkaup ütles, et toetusõiguse ülevõtmine-andmine on siin küsimusena ka, aga me siiski administratiivselt tõenäoliselt reguleerima ei saa hakata. Kui üldse saame heakskiidu sellele vabatahtlikule toetusõiguse üleandmisele, siis oleme isegi palju saavutanud. Realistlikult võttes ütleb EK, et toetused on tootmisest lahti seotud ja toetusõiguste üleandmist ei peaks nad selles kontekstis üldse lubama. Kui kellegi on kvooti täidetud alla 70% ja ta ostab veel lehmi juurde koos kvoodiga ja saab toetusõiguse ka, siis minu arvates ei saa me sinna protsessi sekkuda, sinna sekkub iseenesest kvoodimäärus, mis ütleb, et kui tal on alla 70% täidetud, siis võetakse talt osa kvooti lihtsalt ära ja see läheb reservi. Oleme küsinud ka seda, kas saame seda 70% piiri tõsta 90% peale, et vähendada võimalikult palju seda nõ ilma piimata olevat kvooti, et saaksime seda ringi jagada, aga EK on öelnud, et see 70% on kinni naelutatud ja paigas.
- 3.11.** Urmas Ingver küsis, et kui me praegu külmutame selle põhimõtte aastani 2010, et need, kes me kanname seda piimakvooti iga aasta kaasas järgmise aasta peale või on ikkagi piltlikult öeldes see, et 2010. a saab selle piima kvooditoetust ettevõtja, kellel on üks kana, hoolimata sellest, et tal ühtegi lehma ei ole, kui on EL põhimõte, et vabatahtlikku üleandmist ei tule, siis ilmselt nii ongi. Andres Oopkaup vastas, et jah, nii ongi, me oleme iseenesest arvestanud, et isegi kui me selle kolmeks aastaks nõ lukku lööme, siis tõenäoliselt meil mingi võimalus siiski jääb mingeid detaile läbi rääkida, aga põhimõte jääb paika ja baasaastat me järgi vedada ei saa, seda oleme uurinud.

Helir-Valdor Seeder ütles, et nagu aru saan, siis nende välja toodud ettepanekutega võime edasi minna ja kehtestada aastateks 2008-2010, et tagada stabiilsus osapooltele. Heinaseemne osas ei tulnud ühtegi ettepanekut. Urmas Ingver ütles, et heinaseemnel oli nii väike raha. Andres Oopkaup ütles, et ta on rääkinud seemnekasvatajatega ja nemad eelistaksid seda eraldi toetusena, kuigi see raha kuivab lõpuks täiesti kokku ja see toetus seotakse iseenesest lahti läbi selle, et pindalatoetuse makse suureneb ja see tuleb sellest konkreetsest toetusest maha arvata. Mis tegelikult tähendabki seda, et see raha jõuab 400 000 kroonini lõpuks, mis on seemnekasvatusele väga väike raha. Liitumise järgselt otsustasime, et maksame heinaseemne kasvatajatele pigem teravilja hektaritoetust, mis tõenäoliselt oleks olnud ka tänaste numbrite põhjal õige mõte, aga PMANis on seda teemat arutaud ja otsustatud, et praegune toetus seotakse lahti e heinaseemne toetus tehakse eraldi. Helir-

Valdor Seeder ütles, et kuna siin ettepanekuid ei ole tehtud ja seemnekasvatajad ise on seda meelt, et see oleks eraldi toetus, siis las ta olla. Oopkaup ütles, et pigem on küsimus, kas suudame defineerida need mõned heintaimede kultuurid, et nt punast ristiku seemet kasvatatakse ja sellele makstakse rohkem kui nt raidheinale vms. Urmas Ingver ütles, et toetusõigus on EL mõistes kõikidel, sõltumata sellest, kas sul on üheaastane taim või mitte, kuidas siis Eestis siseriiklikult öelda, et punasele ristikule annad toetust, aga raidheinale ei anna. Oopkaup ütles, et see jääb põllumajandusministri pädevusse, kes ütleb, et Eestis on toetusõiguslikud just need heintaimed, limiteeritakse lihtsalt nimekiri ära ja ongi kõik. Siis jaguneb toetus lihtsalt vähemate kasvatajate vahel, kuigi piiravaks jääb Euroopa Ühenduses kehtestatud kilogrammi toetuse määr. Urmas Ingver ütles, et see on aga EL-s liblikõielistele väga väike.

Helir-Valdor Seeder
Nõukogu esimees

Marit Järvamägi
Protokollija